Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Viite **L**ausuntopyyntönne asiassa E 28/2025 vp

Asia Komission ehdotus asetukseksi asetusten (EU) 1308/2013, (EU) 2021/2115 ja (EU) 251/2014 muuttamisesta viinialan ja maustettujen viinituotteiden tiettyjen kaupan pitämistä koskevien sääntöjen ja alakohtaisten tukitoimenpiteiden osalta

Elintarvikemarkkinavaltuutetun toimiston näkökulmasta esitän maa- ja metsätalousvaliokunnan asiantuntijakuulemiseen 6.5.2025 yllä mainitussa asiassa kunnioittavasti seuraavan.

Elintarvikemarkkinavaltuutettu toimii elintarvikemarkkinalain 5 §:n mukaisesti *”elintarvikemarkkinoiden toimivuuden parantamiseksi, markkinoiden seuraamiseksi ja hyvien liiketapojen vastaisten käytäntöjen estämiseksi”.*

Asetusehdotus koskee muun muassa viiniköynnösten istutuslupia ja ko. lupien käyttämättä jättämistä koskevia sääntöjä, viinirypäleiden raakana korjaamista sekä viinin vapaaehtoista ja pakollista tislausta koskevia kansallisia tukia, vähemmän alkoholia sisältävien ja alkoholittomien viinituotteiden merkintöjä koskevia sääntöjä sekä viinituotteiden ainesosaluettelon ja ravintoarvoilmoituksen sähköistä esittämistä koskevia sääntöjä. Näitä muutosehdotuksia voidaan arvioida elintarvikemarkkinoiden toimivuuden ja parantamisen kannalta.

Viinintuottajamaan asema

Mitkään edellä mainitut säännökset ja muutosehdotukset eivät suoranaisesti koske suomalaista **alkutuotantoa**, koska Suomella ei ole hyväksytyn viinintuottajamaan asemaa EU:ssa. Puuttuvasta viinintuottajamaan asemasta johtuen esimerkiksi samasta rypälelajista samoin tuotantomenetelmin Ruotsissa tuotettua kyseistä maataloustuotetta saadaan kutsua viiniksi, kun taas Suomessa tuotettua vastaavaa tuotetta saadaan kutsua vain *”miedoksi käymisteitse valmistetuksi alkoholijuomaksi”.*

Nyt käsiteltävillä säännöksillä ja puuttuvalla viinintuottajamaa-asemalla on jonkin verran vaikutuksia suomalaisen **juomateollisuuden** kilpailukykyyn. Kun alkoholin vähentämistä ja poistamista pidetään osana viinin valmistusta, myös tässä teollisuusprosessissa suomalaisen elintarviketeollisuuden asema on käsiteltävänä olevien säännösten johdosta huonompi kuin viinintuottajamaiden vastaavan teollisuuden asema. Voidaan kysyä, perustuuko tämä asiantila sisämarkkinoiden nykyisen toimivuuden kannalta perusteltuun syyhyn, vai esimerkiksi siihen, että unionin viinimarkkinoiden säännökset ovat nykyisin

vakavasti vanhentumassa. Asiantilaa ei voitane nyt käsiteltävänä olevassa asetusvalmistelussa muuttaa.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan tavoitteena on kuitenkin hakea viinintuottajamaan asemaa. Muutos voisi tulla voimaan vuoden 2028 alusta. Vaikka Suomen elintarvikemarkkinoiden ja erityisesti mahdollisen kotimaisen viininviljelyn kannalta muutos on enemmän periaatteellinen kuin taloudellinen, hakemuksen jättäminen on kannatettavaa ja myös syytä tehdä ajoissa.

Samalla sekä viranomaisten että mahdollisten viinintuottajien on syytä valmistautua käsiteltävässäkin asiassa havaittavaan huomattavan raskaaseen vanhahtavaan sääntelyyn – ml. esim. viiniköynnösten istuttamisen lupamenettelyt - ja hallintoon. Kun komissiossa esimerkiksi valmistellaan erilaisten alkoholijuomien kuluttajamerkintöjä koskevia säännöksiä, elintarvikemarkkinoiden yleisen toimivuuden kannalta olisi tarkoituksenmukaisempaa siirtyä sektorikohtaisesta pistemäisestä sääntelystä yleiseen ja kattavaan elintarvikesääntelyyn.

Alkoholittoman ja vähäalkoholillisen viinin pakkausmerkinnät

Valtioneuvoston E-kirjeessä huomautetaan aiheellisesti, että komission ehdotus ”alcohol-light” voi olla kuluttajien kannalta harhaanjohtava ja että nimitys ”low-alcohol” olisi selkeämpi nimitys. Kun vastaavia suomen- ja ruotsinkielisiä nimityksiä ei valmistelussa ilmeisesti ole käytettävissä, jatkovalmistelussa olisi erittäin tärkeää varmistaa, että nimitykset kuvaavat oikein kyseisten tuotteiden erityispiirteitä.

Komission säädösvalmistelusta

Komission ehdotuksen mukaan jälkiarviointia/toimivuustarkastusta ei sovelleta, sidosryhmien kuulemiseen ei ole suunnitteilla kannanottopyyntöä tai julkista kuulemista eikä säädösvalmistelun vaikutustenarviointia tehdä, koska ”toimenpiteen olisi tultava voimaan mahdollisimman pian”.

Elintarvikemarkkinavaltuutettu on aiemminkin pitänyt huolestuttavana, jos edellä mainittuja hyvään säädösvalmisteluun kuuluvia toimia katsotaan yleisesti komission säädösvalmistelussa tarpeelliseksi ohittaa.

Johtava asiantuntija Ismo Tuominen